

MÜSTƏQİLLİK İLLƏRİNDƏ FOLKLORŞÜNASLIQ BİBLİOQRAFİK MƏNBƏLƏRDƏ

Xalqın yaratdığı şifahi yaradıcılıq nümunələri geniş və çoxcəhətlidir. Bu bədii yaradıcılıqda xalq həyatının, mənəviyyatının müxtəlif cəhətləri bədii şəkildə əks olunmuşdur. Ağızda yaranan, kollektivin köməyi ilə cilalanan variantlarda yayılan nəğmə, nağıl, dastanlarımızla yanaşı, bədii təfəkkürün erkən mərhələləri ilə bağlı törəyən inanc, fal, alqış, öyüd, təsəlli, məsəl və b. nümunələr də çox əski çağlardan mövcud olmuşdur. Bədii təfəkkürün bütün bu hikmət dünyası-ağız ədəbiyyatı, xalq yaradıcılığı və yaxud folklor adlandırılmışdır.

Yazıya qədərki bu ədəbiyyatın yaranmasından, onun növ, janr və forma xüsusiyyətlərindən, nəzəri qayda və qanunlarından bəhs edən elm sahəsinə folklorşünaslıq deyilir.

Folklorşünaslıq nisbətən cavan elm sahəsidir. Onun meydana gəlməsi XIX əsrin ortalarına təsadüf edir. Hər bir xalq milli folklorunu araşdırmaqla özlərinə məxsus milli mədəniyyət tarixini, soy kökünü, yaranmasını, başqa xalqların mədəniyyəti içərisində özünəməxsusluğunu müəyyənləşdirməyi qarşıya məqsəd qoymuşdur.

Ayrı-ayrı tədqiqatlarda XIX əsrdə yarandığı göstərilən Azərbaycan folklorşünaslıq məktəbi əslində XX əsrin əvvəllərində formalaşmışdır. XX əsrə qədərki mərhələ isə milli folklorşünaslığın toplanma və nəşrinin başlanğıc mərhələsi olmuşdur. Xalqımızın uzun əsrlər boyu yaratdığı, yaddaşlarda yaşayıb zaman-zaman müxtəlif variantlara saldığı, yaşadığıca cilalanıb gözəlləşən və yüksək mənəvi- əxlaqi dəyərlərə malik zəngin şifahi sərvəti vardır. Bu sərvət qədim dövrlərdən yaranmağa başlamış, müxtəlif ictimai formasionalara yoldaş olmuş, ayrı-ayrı dünyagörüş və təriqətlərlə təmasda olub bu günümüzdə gəlib çatmışdır.

1991-ci ildə Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra, ədəbiyyatşünaslığın digər sahələri kimi Azərbaycan folklorşünaslıq elmi yenidən tədqiq olunmağa başladı.

Müstəqilliyin daimi və əbədi olduğunu elan edən Azərbaycan xalqı bu yolla əzəmətli addımlarla addımladığı kimi, öz milli mədəniyyətini, ədəbiyyat və incəsənətini özünün erkən milli mənəvi dəyərlərini daha ardıcıl olaraq dünya elmi, ictimai fikrinə təqdim edir. XX əsrin sonunda belə böyük tədbirlərdən biri məhz «Kitabi-Dədə Qorqud»la bağlı oldu.

1997-ci ilin aprelin 20-də «Kitabi-Dədə Qorqud»un 1300 illik yubileyinin keçirilməsi barədə sərəncam imzalandı. Bu sərəncam «Kitabi-Dədə Qorqud»un və eləcə də milli şifahi sərəvətimizin öyrənilməsi sahəsində mühüm tarixi sənəd oldu. «Kitabi-Dədə Qorqud»un dünyamiqyasında tanınmasında 2000-ci il aprelin 1-də keçirilən yubileyin türk xalqlarının böyük ənənəvi bayramına çevrilməsində eposla bağlı YUNESKO xətti ilə tədbirlərin həyata keçirilməsində bu sərəncamın böyük rolu oldu.

Yubiley ərəfəsində «Kitabi-Dədə Qorqud»la bağlı onlarla dəyərli əsərlər nəşr edildi. Tanınmış Qorqudşünaslardan Şamil Cəmşidovun, Flora Əlimirzəyevanın, Nizami Cəfərovun, Kamal Abdullanın, Oruc Əliyevin, Bəhlul Abdullanın, Xalid Əlimirzəyevin monoqrafiyaları işıq üzü gördü. «Kitabi-Dədə Qorqud»un Universitetdə tədqiqi» adlı bibliografik göstərici tərtib olunmuşdur (Tərtib edənlər: Ş.Tahirqızı, S.Sadiqova).

XX əsrin sonu folklorşünaslığın yeni mərhələyə yüksəlişi folklor tədqiqatçılarının daha aktual problemlərin ön plana çəkilməsi, yeni folklor mərkəzlərinin, elmi-tədqiqat laboratoriyalarının yaranması, milli kökə güclü qayıdışla bağlı olmuşdur. 1989-cu ildə BDU-da Folklor kafedrası yaradıldı. Folklorşünaslığın inkişafında, gənc kadrların yetişməsində, yeni-yeni toplama və tədqiqat işlərinin aparılmasında Folklor kafedrası mühüm rol oynayır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində açılması, ədəbiyyatşünas alim, AMEA-nın müxbir üzvü Y.Qarayevin təşəbbüsü ilə Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu nəzdində Folklor mərkəzinin fəaliyyətə başlaması respublikada folklor və folklorşünaslıq məsələlərinin öyrənilməsinə diqqətin artırılmasına səbəb oldu. AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda «Şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqlər», BDU-nun Folklor kafedrasında çap olunan «Folklorşünaslıq məsələləri» məcmuələri folklor irsinin öyrənilməsinə mühüm kömək oldu. Folklor işinə kömək göstərən radioda «Bulaq» verilişlərinin genişlənməsi, burada xüsusi şöbənin açılması, respublika televiziyasında «Xalq yaradıcılığı» baş redaksiyasının (1999) yaradılması bu sahədə mühüm hadisələr idi.

Müasir Azərbaycan filoloji fikrinin tanınmış nümayəndələrindən olan Nizami Xudiyevin milli folklorumuzun toplanma və təbliğinə, qızıl fondlara salınıb gələcək nəsillər üçün qorunub saxlanılmasında çox böyük xidməti oldu. O, Azərbaycan şifahi dili, onun müxtəlif dövrlərdəki inkişaf xüsusiyyətləri, mif, nağıl, epos düşüncəsi, onların qarşılıqlı əlaqəsi, türkün tarixi taleyi, bu gün yaşadığı ərəzidə məskunlaşma məsələləri kimi mühüm problemləri son illərdə araşdırmalara cəlb etmişdir.

Azərbaycan folklorşünaslarının yeni nəslinə mənsub olan Ramazan Qafarlı son illərdə elmi- pedaqoji fəaliyyətini nəzəri və təcrübi aspektdə davam etdirir. O, ən az işlənmiş sahə olan uşaq folkloru, mifologiya, nağıl, əfsanə,

lətifə, atalar sözü, xalq dramı, mərasim və musiqi folkloru üzərində tədqiqat aparır. R.Qafarlı «Mif və nağıl» monoqrafiyasını xalq şairi B.Vahabzadə «Kökümüzə gedən yolu tikanlardan təmizləyən» tədqiqat işi adlandırmışdır.

Son illərdə milli özünəqayıdışla bağlı folklorun öyrənilməsinə diqqət artmışdır.

Aşıq poeziyasının, xüsusən Mola Cümə irsinin toplanmasına böyük əmək sərf edən, şifahi yaradıcılığın ən aktual məsələlərini nəzəri tədqiqatlara cəlb edən peşəkar folklor nəzəriyyəçisi Paşa Əfəndiyevdir. Onun «Azərbaycan folklorşünaslığı tarixi» əsəri mühüm tədqiqat əsəridir. «S.Vurğun və xalq ədəbiyyatı», «C.Cabbarlı və xalq ədəbiyyatı», «Koroğlu dastanının ilk qaynaqları» barədəki dəyərli mülahizələr məhz ona məxsusdur. Bundan başqa professor Paşa Əfəndiyevin «Xalqın söz xəzinəsi», «Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı» və həmin dərsliyin yeni nəşri 1992-ci ildə çapdan çıxmışdır.

Folklorşünaslıq sahəsində dərin elmi məntiqə, geniş dünyagörüşə malik, publisistika sahəsində bir sıra dəyərli əsərlərin müəllifi professor Azad Nəbiyevin xidmətləri böyükdür. «Azərbaycan xalq ədəbiyyatı» (2002) əsəri onun uzun tədqiqat fəaliyyətinin davamıdır. A.Nəbiyevin müxtəlif illərdə çap etdirdiyi «Novruz bayramı», «İlaxır çərşənbələr», «İlin əziz günləri», «Qatır Məmməd», «Azərbaycan uşaq folkloru» (2000) və b. kitabları nəşr olunmuşdur.

Azad Nəbiyevin «Turan» nəşrlər evində 2002-ci ildə 678 səhifədən ibarət çap olunmuş «Azərbaycan xalq ədəbiyyatı: Ali məktəblər üçün dərslik: I hissə» kitabı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Müstəqillik illərində Azərbaycan folklorşünaslığı daha da inkişaf edir və bu sahədə nəşr olunmuş əsərlərin sayı durmadan artır. Şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələri dövrü mətbuat səhifələrində də dərc olunur. Təqdirəlayiq haldır ki, çağdaş Azərbaycan ağız ədəbiyyatı sistem şəklində toplanıb, tədqiq və çap edilməkdədir. Bir sözlə Azərbaycan folklor xəzinəsi günü-gündən zənginləşməkdədir. Bu xəzinəyə müraciət edənlər və ondan istifadə edənlərin, bəhrələnənlərin sayı durmadan artır. Odur ki, mütəxəssislərin, alimlərin, aspirantların və digər informasiya istifadəçilərinin folklor və folklorşünaslıq ədəbiyyatından səmərəli istifadə etmələri üçün bibliografik informasiya mənbələrinin rolu böyükdür.

Bir sıra universal xarakterli göstəricilərdə folklor və folklorşünaslıq ədəbiyyatı qismən əks olunmuşdur. Məsələn, 1780-1920-ci illəri əhatə edən «Azərbaycan kitabı»nın birinci cildində toplanan 1329 adda mənbədən 92-si folklor ədəbiyyatıdır (3). 1920-1940-cı illərdə çap olunan və humanitar mənbələri əks etdirən «Azərbaycan kitabı»nın 2-ci cildinin I kitabında da 65 adda folklor və folklorşünaslıq ədəbiyyatı haqqında məlumat verilmişdir (4). Bundan başqa folklor və folklorşünaslıq ədəbiyyatı «Azərbaycan

jurnalının bibliografiyası» (1920-1972) bibliografik vəsaitində «Azərbaycan ədəbiyyatı» bölməsində «Folklor, şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələri» yarım bölməsində 8 mənbə, «Aşıq şeirləri» yarım bölməsində isə 85 mənbə haqqında bibliografik informasiya verilir (2).

Azərbaycanda folklorşünaslığın inkişafı, problemlərin öyrənilməsi və həlli kitabsız və kitabxanasız mümkündür. Bibliografiyanın vasitəçilik funksiyasını yerinə yetirməyə kömək edən ən mühüm vasitə bibliografik informasiyadır. Yalnız bibliografik informasiya sənəd kütləsini hərtərəfli araşdırır, onların daha mühüm nümunələrindən istifadə olunmasına kömək edir. Bu işdə informasiya orqanları kimi kitabxanaların rolu əvəz edilməzdir. Professor A.Xələfov yazır ki, «Müasir cəmiyyətdə hər cür informasiyanı cəmiyyət üzvləri arasında yaymağa qarşısına məqsəd qoyan, informasiya resurslarını toplayıb saxlayan, onu əsrdən-əsrə, nəsildən-nəslə ötürən informasiya daşıyıcısı kimi fəaliyyət göstərən informasiya mütəxəssislərinin ən mühüm vəzifəsi kitabxana sistemləridir» (7).

Müasir informasiyalaşmış cəmiyyətdə, Azərbaycan Respublikasının tam müstəqillik əldə etdiyi bir şəraitdə kitabxanaların informasiya vermək funksiyası daha böyük əhəmiyyət kəsb edir və bu «Kitabxana işi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununda da öz real ifadəsini tapmışdır: «Kitabxana-elm, informasiya, mədəniyyət, təhsil və tərbiyə müəssisəsi kimi çap əsərlərini və digər informasiya daşıyıcılarını toplayıb mühafizə edən, onların sistemli ictimai istifadəsini təşkil edən, cəmiyyətin intellektual və mənəvi potensialının inkişafına xidmət göstərən sosial institutdur» (1).

Zəngin Azərbaycan folklorşünaslığı məzmunlu ilkin mənbələr haqqında bibliografik informasiya olmadan, həmin mənbələrdən informasiya istifadəçilərinin səmərəli istifadə etmələri mümkün deyil.

Folklorşünaslıq üzrə bibliografik informasiyanın formalaşdırılması və ehtiyacı olanlara çatdırılması vasitələri onun təsbit olunduğu mənbələrdir.

Bibliografik mənbələr müxtəlif əlamətlərə görə təsnifləşdirilir- funksiya istiqamətinə və xronoloji əlamətə, oxucu və məqsəd istiqamətinə, bibliografiyalaşdırma obyektinin məzmununa görə.

Məlumdur ki, folklorşünaslığa dair materiallar ümumi xarakterli retrospektiv və cari xarakterli mənbələrdə öz əksini tapmışdır. Çox təəssüf ki, müstəqillik illərində folklorşünaslığa dair çox saylı sənəd kütləsi mövcud olsa da bibliografik informasiya mənbələri olduqca azdır.

Respublikamızda milli çap əsərlərinin qeydə alınmasında və onların haqqında dolğun, dəqiq və operativ cari bibliografik informasiya verilməsində, milli cari bibliografiyanın təşkilində və inkişafında Azərbaycan Dövlət Kitab Palatası ümumi bibliografiyanın mərkəzi olmuşdur.

1980-cı illərin sonlarından Kitab Palatasının fəaliyyəti xeyli məhdudlaşdıqından və 1999-cu ildə Milli Məclis tərəfindən qəbul edilən «Kitabxana işi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə ölkə ərazisində dərc olunan çap məhsullarının dövlət uçotunu aparmaq və arxiv fondunu yaratmaq Milli Kitabxanaya həvalə olunduğundan bu iş dayandırılmışdır.

2004-cü ildə M.F.Axundov adına Dövlət Kitabxanasına «Milli Kitabxana» statusu verildikdən sonra milli bibliografiya vəsaitlərinin nəşri bərpa olundu və 1990-cu ilə aid ilk buraxılış 2005-ci ildə işıq üzü gördü.

«Birillik Azərbaycan Kitabı»nın 2003-cü ilə aid buraxılışı 2007-ci ildə çap edilmişdir. Biblioqrafik vəsaitdə materiallar elm sahələri üzrə dövlət bibliografiyası orqanlarında tətbiq edilən dövlət təsnifat sistemi əsasında təsnifləşdirilmişdir.

Bölmələr daxilində əvvəlcə Azərbaycan dilində olan, sonra isə rus dilində olan materiallar qruplaşdırılmışdır. Hər bir bölmə və yarım bölmə daxilində əlifba prinsipi gözlənilmişdir.

Folklor və folklorşünaslığa dair materiallar vəsaitin «Ədəbiyyatşünaslıq» və «Azərbaycan ədəbiyyatı» bölməsində verilmişdir.

Paşayev Q. Kərkük folklorunun janrları.- B.: Elm, 2003.- 315 s.

və ya «Azərbaycan ədəbiyyatı» bölməsində: Azərbaycan folkloru antologiyası: Ağbaba folkloru/ AMEA, Dədə Qorqud ad. Folklor elmi-mədəni mərkəzi.- B.: Səda, 2003.- VII kitab.- 476 s. Biblioqrafik vəsaitin sonunda tələbatçıların ondan istifadəsini asanlaşdırmaq məqsədilə köməkçi aparat- həm Azərbaycan və həm də rus dillərində müəlliflərin əlifba göstəricisi və vəsaitdə sərlövhə üzrə təsvir olunmuş əsərlərin sərlövhəsinin əlifba göstəricisi verilmişdir (6).

Müstəqillik illərində nəşr edilmiş biblioqrafik mənbələr içərisində M.F.Axundov adına Milli Kitabxana tərəfindən 2006-cı ildən çap edilən «Yeni kitablar» (11) adlı annotasiyalı biblioqrafik göstəricidir. Biblioqrafik informasiya vəsaitini hazırlamaqda məqsəd tələbatçıları Milli Kitabxanaya daxil olan yeni ədəbiyyatla tanış etməkdir.

Annotasiyalı biblioqrafik göstəricidə 2006-cı ildə Milli kitabxanaya daxil olmuş 1042 adda ədəbiyyatın 37-si folklor və folklorşünaslığa aiddir. Göstəricidə əks olunan bölmələr daxilində əvvəlcə Azərbaycan dilində, sonra rus və xarici dillərdə materiallar əlifba sırası ilə düzülüşdür.

Biblioqrafik göstəricidə Azərbaycan folklorşünaslığına həsr edilmiş nümunələrə nəzər yetirək:

Azərbaycan dastanları: 5 cildə / tərt. ed. Ə.Axundov, M.H.Təhmasib; Red. H.Araslı; AMEA Folklor İnstitutu.- B.: Çıraq, 2005.- 424 s.

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının ən maraqlı və rəngarəng mövzularla zəngin janrlarından olan dastanlarda elin həyat və mübarizəsi, xalqın duyğu

və düşüncələri, istək və arzuları əlvan çalarlarıyla öz tərənnümünü tapmışdır. və ya: Azərbaycan folkloru antologiyası: İrəvan çuxuru folkloru/ Topl. tərt. ed., ön sözü, qeyd və izahların müəll. H.İsmayılov, Ə.Ələkbərli; Red. İ.Abbaslı; Rəy. T.Bünyadov, Q.Namazov; AMEA Folklor İnstitutu.- B.: Səda, 2004.- 471 s.

Biblioqrafik vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə Azərbaycan, rus, türk və xarici dillərdə müəlliflərin və sərlövhələrin əlifba göstəricisi verilmişdir.

Müasir mərhələdə bibliografiya sosial-iqtisadi inkişafın ən mühüm cəhətlərini əks etdirir və bununla da elmin, mədəniyyətin və istehsalın bütün sahələrinin biblioqrafik informasiya ilə təminatına şərait yaradır.

Azərbaycan Milli EA Mərkəzi Elmi Kitabxanasının çap etdirdiyi cari biblioqrafik vəsaitləri fonda daxil olan yeni ədəbiyyat haqqında məlumat vermək məqsədi güdür. Ölkə kitablarını əks etdirən biblioqrafik siyahılarda məzmunə görə bölgü prinsipi əsas götürülür. Bu da tələbatçıya imkan verir ki, istifadə etdiyi bu vəsaitdə maraqlandığı sahə üzrə ədəbiyyat haqqında tezliklə informasiya ala bilsin.

Filologiya elmləri başlığı altında ədəbiyyatşünaslığın digər sahələri kimi folklor və folklorşünaslığa aid olan materiallar müəlliflərin əlifba sırası ilə qruplaşdırılmışdır. Cari biblioqrafik informasiya vermək funksiyasını yerinə yetirən bu vəsaitdə folklorşünaslığın müxtəlif məsələlərinə həsr edilmiş materiallar əhatə edilmişdir. Məsələn:

Aşıq Ələsgər: Şerilər, dastan-rəvayətlər, xatirələr/ tərt. ed.: İ.Ələsgər.- Bakı: Çinar-Çap. 2003.- 496 s. və ya: Azərbaycan folkloru antologiyası. VI kitab: Şəki folkloru. II cild/ Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu: Red.: Y.Qarayev.- Bakı: Səda, 2002.- 491 s.

Biblioqrafik vəsaitdə folklorşünaslığa dair materiallar içərisində «Kitabi-Dədə Qorqud»la bağlı ədəbiyyat üstünlük təşkil edir:

Bəhlul Abdulla «Kitabi-Dədə Qorqud»un poetikası.- Bakı: Elm, 1999.- 228 s.

Ümumilikdə bu bölmə daxilində biblioqrafik təsviri verilmiş 252 ədəbiyyatdan folklorşünaslıq məsələlərinə həsr edilən 16 ədəbiyyatın təsviri verilmişdir (9).

Biblioqrafik informasiya bülletenində materiallar kitabxana-bibliografiya təsnifatı əsasında elmlər və daxili əlifba üzrə, Şərq dillərində isə ölkələr üzrə qruplaşdırılmışdır.

Cari xarakterli biblioqrafik informasiya mənbələri kimi, ümumi yekunlaşdırıcı retrospektiv biblioqrafik informasiya mənbələri silsiləsində Azərbaycan dövrü mətbuatına dair biblioqrafik göstəricilər də mühüm yer tutur.

Retrospektiv elmi-köməkçi xarakterli vəsaitlərdən də dövrü və ardı davam edən nəşrlərin tərkib və məzmununu açan biblioqrafik göstəricilərdir.

Müstəqillik illərində tərtib edilən ən zəngin vəsaitlərdən biri «Azərbaycan-80» adlı biblioqrafik göstəricidir. 80 illik bir dövrü əhatə edən (1923-2003) bu biblioqrafik vəsait «Azərbaycan» jurnalının 80 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq tərtib olunub, 2004-cü ildə «Çinar-çap» nəşriyyatında çap olunmuşdur (5).

«Azərbaycan-80» adlı biblioqrafik göstərici çox zəngin bir dövrü əhatə etməklə ayrı-ayrı məqalələrin məzmununu müxtəlif istiqamətlərdən açıq, məqalələrin analitik təsvirini verməklə biblioqrafik axtarışı asanlaşdırır. Universal məzmunu malik bu biblioqrafik göstəricinin 18 bölməsindən 5 bölməsi Azərbaycan ədəbiyyatı, folklorşünaslıq və ədəbi-tənqidi materiallara həsr edilmişdir.

Biblioqrafik göstəricinin:

II Azərbaycan ədəbiyyatı haqqında bölməsinin-

1. Folklorşünaslıq yarım bölməsində-əvvəlcə ümumi xarakterli materiallar, daha sonra əlifba qaydası ilə ayrı-ayrı müəlliflər və onların əsərləri daxili xronologiya ilə qruplaşdırılmışdır. Məsələn:

Folklor: problemlər. Mülahizələr. (Müzakirədə iştirak etdi: Vaqif Vəliyev, Azad Nəbiyev, Arif Məmmədov) // 1990.- № 9.- s. 182-189.

və ya Ölməz abidə (Kitabi-Dədə Qorqud-1300) // 1999.- s. 3-4.

Biblioqrafik vəsaitdə ümumi xarakterli materiallardan sonra, görkəmli folklorşünasların, ayrı-ayrı müəlliflərin folklorla, şifahi xalq ədəbiyyatına, aşığı ədəbiyyatına və aşığı yaradıcılığına dair materiallar müəlliflərin əlifba qaydası ilə daxilə isə məqalələrin xronologiyası üzrə sistemləşdirilmişdir.

Materialları əhatə etməsinə görə universal xarakterli olan bu biblioqrafik göstərici bütün tədqiqatçılar üçün, xüsusilə ədəbiyyatşünaslıq materialları ilə maraqlanan tələbatçılar üçün qiymətli bir mənbədir.

Müstəqillik illərində nəşr edilən və folklorşünaslığa dair, xüsusilə folklor ədəbiyyatı içərisində öz zənginliyi ilə fərqlənən, mənəvi sərvətimiz olan «Kitabi-Dədə Qorqud»a həsr edilən biblioqrafik göstəricidir. Göstərici MEA-nın Əlyazmalar İnstitutu tərəfindən 2000-ci ildə tarix elmləri namizədi Aydın Xəlilovun tərtibi ilə işıq üzə görmüşdür (7).

Azərbaycan xalqının zəngin tarix və mədəniyyət xəzinəsi olan «Kitabi-Dədə Qorqud»un mətninin nəşrləri və onun haqqında mövcud materiallar tam şəkildə təsvir edilərək biblioqrafiyaya daxil edilmişdir. Biblioqrafik göstəriciyə daxil edilmiş mənbələr dil əlamətinə görə bölmələrə ayrılmışdır. Hər bölmə daxilində «Kitabi-Dədə Qorqud»un nəşrləri», «Kitabi-Dədə Qorqud haqqında ədəbiyyat» və «Kitabi-Dədə Qorqud bədii ədəbiyyatda» adlı yarım bölmələr əhatə edilmişdir. Hər yarım bölmə daxilində materiallar müəlliflərin əlifbası ilə qruplaşdırılmışdır.

«Kitabi-Dədə Qorqud» dastanının 1300 illik yubileyi ilə əlaqədar olan bu biblioqrafik göstəricidə çox zəngin materialların əks olunmasına

baxmayaraq hər bir mənbənin sıralanmaması və köməkçi aparatla təchiz edilməməsi təəssüf hissi doğurur. Buna baxmayaraq Azərbaycan, türk və türk xalqlarının dillərində, rus dilində, digər xarici ölkə dillərində olan materialları əhatə etdiyinə görə bu qiymətli informasiya mənbəyi dəyərli bir vəsait kimi folklorşünaslığın informasiya təminatında mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Müstəqillik dövründə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinə, elm xadimlərinə, şair və yazıçılara həsr edilən şəxsi biblioqrafik informasiya mənbələrində folklorşünaslıq məsələlərinə dair materiallar işıqlandırılmışdır. Bu qəbildən olan vəsaitlər içərisində 2004-cü ildə Şəhla Tahirqızı tərəfindən tərtib edilmiş «Nizami Cəfərov» biblioqrafik məlumat kitabı diqqəti cəlb edir (10). Biblioqrafik məlumat kitabında Əməkdar elm xadimi, professor Nizami Cəfərovun Ədəbiyyatşünaslığın və dilçiliyin məsələləri ilə əlaqədar 477 adda mənbənin biblioqrafik təsviri verilmişdir.

Bu mənbələr içərisində folklor və folklorşünaslıq məsələlərinə həsr edilmiş kitabları, məqalələri, məruzələri öz əksini tapmışdır. Məsələn:

Eposdan kitaba (monoqrafiya) Ön söz: Azad Nəbiyev.- B.: Maarif, 1999.- 220 s. Kitabın içindəkilər: Giriş; I fəsil: Qədim türk eposundan qədim türk yazılı abidələrinə; II fəsil: «Dədə Qorqud» eposundan «Kitabi-Dədə Qorqud»; III fəsil: «Koroğlu»dan xalq kitabına; Nəticə.

və yaxud: «Kitabi-Dədə Qorqud»da islama keçidin poetikası. B.: Elm, 1999.- 544 s.

Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının mühüm bir istiqamətini təşkil edən folklor və folklorşünaslığın biblioqrafik informasiya mənbələri müstəqil tədqiqat obyektı olmadığından folklor ədəbiyyatını özündə əks etdirən sahəvi biblioqrafik vəsaitin olmaması təəssüf doğurur. Ümid edirik ki, Azərbaycan ədəbiyyatı tarixini, şifahi xalq ədəbiyyatını, ümumilikdə folklorşünaslıq məsələlərini işıqlandıran biblioqrafik informasiya mənbələri yaradılacaqdır.

ƏDƏBİYYAT

1. «Kitabxana işi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu// *Kitabxanaşünaslıq və Biblioqrafiya: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal.*- 1999.- № 1.- s. 3-16.

2. «Azərbaycan» jurnalının biblioqrafik göstəricisi. (1920-1972)/ *Tərt. ed.: R.Tağıyev.* B.: Elm, 1973.- 600 s.

3. *Azərbaycan kitabı: 3 cildə. I c. (1780-1920)/ tərt. ed.: Ə.Əliyev.* B., 1963.- 219 s.

4. *Azərbaycan kitabı (Bibliografiya)/ 3 cildə, c.2, kit. 1.. 1920-1940 Bakı.: Yazıçı, 1982.- 744 s.*
5. *«Azərbaycan-80»: Bibliografik göstərici/ Tərt. ed.: Ə.Əfəndiyev; elmi red.: B.Nəbiyev.- B.: Çinar-çap, 2004.- 544 s.*
6. *Birillik Azərbaycan Kitabıyyatı. 2003-cü il:/ Tərt. ed.: L.Talıbova, N.Rzaquliyeva, baş red.: K.Tahirov. B., 2007.- 323 s.*
7. *Xələfov A.A. İnformasiyalaşdırılmış cəmiyyətin xüsusiyyətləri və problemləri// Respublika.- 2002.- 17 aprel.*
8. *«Kitabi-Dədə Qorqud»un bibliografiyası./ tərt. ed.: A.C.Xəlilov.- Bakı.: Örnək, 2000.- 258 s.*
9. *Mərkəzi Elmi Kitabxanaya daxil olan yeni ədəbiyyat./ 2003. III-IV buraxılış. Bakı., 2004.- 132 s.*
10. *Nizami Cəfərov/ tərt. ed.: Ş.Tahirqızı. B.: BUN, 2004.- 125 s.*
11. *Yeni kitablar: Annotasiyalı göstərici/ M.F.Axundov adına Milli Kitabxana. B., 2007.- 308 s.*

С.П.ИСМАЙЛОВА

**ТЕМАТИКА ФОЛЬКЛОРНО-БИБЛИОГРАФИЧЕСКОГО
ЖАНРА В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ**

РЕЗЮМЕ

В статье дано широкое понятие об усном народном творчестве, образцах фольклорного жанра, изданы библиографические материалы, отражающие фольклорную литературу.

SİMA İSMAİLOVA

**FOLK-LORE STUDIES IN THE BIBLIOGRAPHIC
SOURCES IN INDEPENDENT YEARS**

SUMMARY

In this article were given comprehensive information about folk-lore created by people, examples of folk-lore, bibliographic sources show folk-lore literature have been analysed.

